

Adrijana Gvozdenović razstava

Izložbe savremene umjetnosti postale su medijum ne samo umjetničkih, već i kulturalnih, socijalnih i političkih istraživanja i izražavanja. Ono što ih umnogome karakteriše jeste njihov progresivni potencijal da se od privremene manifestacije transformišu u stalni otvoreni forum za debatu, koji može biti dio stručnih ili ličnih rasprava. Relevantnost izložbi ogleda se u načinu na koji se one povezuju sa iskustvom svakodnevnice, reflektujući konflikte, društvene nejednakosti, nedostatke sloboda, ekonomske i ekološke krize. Vodeći umjetnici i kustosi današnjice itekako su svjesni nužnosti tretiranja ovih tema, i baš zato, uprkos brojnim proročanstvima o njenom neizbježnom kraju, umjetnost i izložbe umjetnosti nikada nijesu imale gabarite, snagu i aktuelnost kakvu imaju danas.

Ključne inovacije u izlagačkoj produkciji pripisuju se potrebi umjetnika i kustosa da se promisli uloga institucija i izložbi. Upravo to dovođenje u pitanje institucije i izložbe kao ustaljenog modela predstavljanja umjetnosti, naročito u crnogorskom kontekstu, ključno je polazište izložbe *Razstava* umjetnice Adrijane Gvozdenović. Ova izložba referiše na njenu prvu samostalnu izložbu *Unutrašnji pejzaži*, koja je nastala

u istom institucionalnom okviru, odnosno u produkciji Centra savremene umjetnosti 2011. godine. Kroz različite elemente izložbe umjetnica ovog puta stvara simbolički meta-tekst kojim dekonstruiše umjetničku produkciju u lokalnom kontekstu i odnose unutar nje, nezavisno od toga da li oni tretiraju umjetnika, instituciju ili publiku. U formalnom smislu, Gvozdenović nam se ovom prilikom predstavlja tortama na kojima su ištampani motivi sa grafika koje su bile izložene na njenoj prvoj izložbi. Iako umjetnica ostaje vjerna medijumu grafike, ovaj rad ne predstavlja nikakvo formalno ili tehničko eksperimentisanje, već vješto dovodi u pitanje produkciju umjetničkog djela.

Ukoliko obratite pažnju na impresum kataloga primijetićete da produkciju izložbe potpisuje privatna firma za pravljenje kolača u saradnji sa umjetnicinom majkom, uz pomoć privatnih donacija. Naime, u tekstu konkursa Centra savremene umjetnosti kojim se umjetnicima upućuje poziv da izlažu u ovoj instituciji navodi se da *Centar savremene umjetnosti Crne Gore obezbjeđuje: galerijski prostor, katalog, pozivnicu, plakat, medijsku prezentaciju i organizuje otvaranje izložbe*. Riječju: institucija omogućava fizički i marketinški prostor za predstavljanje umjetničkog rada, dok se za njegovu realizaciju – osnovni element koji je neophodan da bi se organizovala i promovisala izložba, a samim tim i realizovala galerijska djelatnost koja je saglasno zakonu, osnivačkom aktu i statutu ove institucije definisana kao prva i najvažnija djelatnost, ipak mora pobrinuti neko drugi. Iako na trenutak ovakav iskaz može zvučati neočekivano, ili možda čak i provokativno, zaista je opšte mjesto da je produciranje umjetničkog djela kao i sam čin umjetničkog rada u domenu vizuelnih umjetnosti u crnogorskom kontekstu gotovo uvijek volonterski rad, bez novčane nadoknade.

Gvozdenović dovodi u pitanje i odnos umjetnika sa sistemom takozvanog tržišta umjetnosti koristeći katalog izložbe u kojem *razstavlja* i demistifikuje prodaju umjetničkih djela, konkretno grafika koje su bile izložene na njenoj prvoj samostalnoj izložbi. Iako ovom segmentu umjetnica pristupa vrlo otvoreno, bez ikakve tajanstvenosti i pretenzije, način prodaje njenih radova zasigurno se ne razlikuje puno od situacije u kojoj se nalaze i ostali crnogorski umjetnici. Nezavisno

od relevantnosti i prezentacije rada, crnogorski umjetnici svoje radove mogu prodati u veoma uskom tržišnom okviru koji čine nekoliko institucija sa u najmanju ruku nejasnim pravilima o akvizicijama, i rijetki, uglavnom anonimni privatni kolekcionari. Usljed takve nezavidne tržišne situacije, umjetnici se moraju oslanjati na lični *networking*.

Različiti oblici saradnji i udruživanja su vrlo čest metod savremenih umjetničkih praksi. Gvozdenović daje priliku i autonomiju u umjetniku mlađe generacije da se predstavi u okviru ove izložbe. Ona ga upoznaje sa konceptom izložbe, poziva ga da dokumentuje njeno otvaranje, nakon kojeg će zajedno konstruisati fotografski triptih koji će biti izložen do zatvaranja izložbe. Na ovaj način umjetnica ukazuje na potrebu za pluralističkim pristupom umjetnosti u kojem se generacijski i formalno različiti izrazi smatraju jednako validnim.

Na kraju, napomenuću da je naziv izložbe preuzet iz slovenačkog jezika u kojem riječ *razstava* označava izložbu, ali i asocijativno upućuje na rastavljanje i razdvajanje određenih elementa. Potencijal izložbi da mijenjaju tok istorije umjetnosti, utičući jednako i na umjetnike i na institucije i na publiku, nikada nije bio tako očigledan kao danas. Da bi smo razumjeli i dali doprinos ovom procesu neophodno je da umjetnici, umjetnički profesionalci, bilo institucionalni ili nezavisni, kao i sama publika *razstave* - pogledaju ponovo izbliza dokumente, slike, tekstove, znakove. Zato vjerujem da je ova izložba izvanredan povod da se zapitamo kakve su veze umjetnika i institucije, kakva je uloga publike u svemu tome, i dalje, kako se formiraju umjetničke kolekcije, kako teorijski i praktično istražujemo savremenu umjetnost, kako se realizuje i distribuira program, ko je odgovoran za njegovu produkciju i organizaciju, koliko je taj program relevantan, kako smo pozicionirani i koliko vidljivi na regionalnim i svjetskim umjetničkim mapama, i tako dalje, i tako dalje...

Da bi smo dobili odgovore prvo moramo da postavimo pitanja.

Milena Pejović - Bilješka povodom izložbe *Razstava*

Svi smo mi u našem načinu izražavanja uslovljeni analogijom između spoznati i vidjeti, koja još od vremena starih Grka daje prednost gledanju u smislu sposobnosti do-sezanja do očiglednosti istine. Ali, nasuprot tome, male stvari nisu tu samo da bi se videle već i da bi se čule, do-dimule, omirisale, a zašto da ne – i probale. Stoga se od filozofa ili od onoga ko ima takve aspiracije traži da ume da vidi stvari, ali isto da ume da ih sluša i kuša, dodiruje i miriše.

- Frančeska Rigoti, *Filozofija malih stvari*.

Adrijana Gvozdenović, mlada crnogorska umjetnica o izložbi *Razstave* kaže „tu se vodim glavnom idejom da se transparentno predstavi/analizira kontekst izložbe kao ustanovljenog modela predstavljanja umjetnosti kao i odnosi umjetnosti-umjetnika-institucije.“ Njen hepening čini više torti sa printom njenih ranijih grafika na kojima je predstavljen pejzaž. Na otvaranju izložbe biće poslužene, a fotograf Ognjen Kračković će snimati taj događaj, da bi potom u galerijskom prostoru ostale fotografije koje odabere. Ovakvim eventom Adrijana Gvozdenović postavlja pitanje šta je danas umjetnost, kakva je njena pozicija kada se može jesti, šta ostaje za trajanje ukidajući istovremeno formalni koncept djela i katalog u kojem po standardima uvijek se objavljuje tekst istoričara umjetnosti, dok će ovaj sadržati samo vizuelni materijal i sakupljene podatke o njenim grafikama jer su ili prodane ili poklonjene. Time ne bez angažmana kritikuje uobičajenu izlagačku praksu djelujući kao nekom vrstom uboda na percepciju posmatrača rotirajući čitavu mrežu odnosa spoznati i vidjeti. Čak i izbor da izložbu otvori umjetnica i prijateljica ima pomalo subverzivan ton. Sve je u Adrijaninom promišljanju o umjetnosti u znaku subverzija i inverzija jer ona i ne pravi svoje radove, a istovremeno oni su polazište drugom umjetniku čiji radovi će biti izloženi u galerijskom prostoru. Šta je onda umjetnost danas? Konzumeristički proizvod ali i mnogo više od toga. Otkrijte i vi, probajte, kušajte vidite i spoznajte umjetnost Adrijane Gvozdenović.

Nataša Nikčević - Izložba Adrijane Gvozdenović